

Ks. Mirosław Stanisław Wróbel, ur. w 1966 r. w Kędzierzynie-Koźlu, profesor zwyczajny, doktor habilitowany teologii biblijnej KUL: doktor nauk biblijnych École Biblique w Jerozolimie; dyrektor Instytutu Nauk Biblijnych KUL, kierownik Katedry Filologii Biblijnej i Literatury Międzytestamentalnej w Instytucie Nauk Biblijnych KUL; członek Rady Doskonałości Naukowej; pełnomocnik Rektora KUL ds. relacji katolicko-żydowskich i badań naukowych w Ziemi Świętej; konsultor Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski; prezes Stowarzyszenia *Verbum Sacrum*; dyrektor i redaktor naukowy projektu „Biblia Aramejska”, dyrektor Kursu Formacji Biblijnej KUL; moderator Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II Archidiecezji Lubelskiej; członek Zarządu Centrum relacji katolicko-żydowskich KUL im. Abrahama Jozuy Heschela; Stowarzyszenia Biblistów Polskich, Polskiego Towarzystwa Studiów Żydowskich, Lubelskiego Oddziału Polskiej Akademii Nauk, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Associazione ex-alumni del Pontificio Istituto Biblico, Society of Biblical Literature, Catholic Biblical Association. Autor wielu monografii i artykułów naukowych dotyczących pism Janowych, judaizmu Drugiej Świątyni i dialogu chrześcijańsko-żydowskiego.

Hobby: Muzyka klasyczna, poezja, judaistyka, podróże szlakami biblijnymi, tenis i pływanie.

Dewiza życiowa: W mocy Ducha Świętego nie ma rzeczy niemożliwych.

I. Wykształcenie:

1981-1985: I Liceum Ogólnokształcące (profil biologiczno-chemiczny) w Kędzierzynie-Koźlu

1985-1991: Studia filozoficzno-teologiczne w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Lublinie

1991: Magisterium z teologii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Praca pt. *Noogeneza w twórczości Juliusza Słowackiego* (promotor: ks. prof. Czesław S. Bartnik)

1991: Święcenia kapłańskie w Archikatedrze Lubelskiej

1992-1994: Specjalistyczne studia licencjackie z teologii biblijnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II

1995-1998: Specjalistyczne studia licencjackie z nauk biblijnych na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie

1996/1997: Studia archeologiczno-językowe na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie

1998: Licencjat z nauk biblijnych na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. Praca pt. *Birkat ha-Minim and the Separation Between Judaism and Christianity* (o. prof. Reiner Neudecker SJ)

1998-2003: Specjalistyczne studia doktoranckie z nauk biblijnych w École Biblique et Archéologique Française w Jerozolimie

1999: Doktorat z teologii biblijnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Praca pt. *Aposynagogos – ekskomunika judeochrześcijan z Synagogi – J 9,22; 12,42; 16,2* (promotor: o. prof. Hugolin Langkammer OFM)

2003: Doktorat z nauk biblijnych w École Biblique et Archéologique Française w Jerozolimie. Praca pt. *Who are the father and his children in Jn 8:44? The literary, historical and theological analysis of Jn 8:44 and its context* (promotorzy: prof. Marie Émile Boismard OP – Luc Devillers OP)

2005: Habilitacja na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Praca pt.: *Antyjudyzm a Ewangelia według św. Jana. Nowe spojrzenie na relację czwartej Ewangelii do judaizmu*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2005.

2006: *Zatrudnienie na stanowisku profesora nadzwyczajnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*

2015: Profesura na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Praca pt.: *Jezus i Jego wyznawcy w Talmudzie. Analiza tekstologiczna, historyczna i socjologiczna*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2015.

2017: *Zatrudnienie w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II na stanowisku profesora zwyczajnego*

II. Zainteresowania naukowe:

Pisma Janowe

Języki starożytne (hebrajski, aramejski, syryjski, grecki, łacina)

Relacje pomiędzy judaizmem i chrześcijaństwem

Literatura rabiniczna

Targumy – projekt: Biblia Aramejska

Manuskrypty z Qumran

Apokaliptyka żydowska

Apokryfy Starego i Nowego Testamentu

III. Funkcje akademickie i zawodowe:

Dyrektor Instytutu Nauk Biblijnych KUL

Pełnomocnik Rektora ds. relacji katolicko-żydowskich i badań naukowych w Ziemi Świętej

Członek Rady Doskonałości Naukowej

Kierownik Katedry Filologii Biblijnej i Literatury Międzytestamentalnej

Prezes Stowarzyszenia „Verbum Sacrum”

Członek Zarządu Centrum Heschela KUL

Redaktor naczelny „Biblical Annals”

Dyrektor Kursu Formacji Biblijnej KUL

Konsultor Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski

Dyrektor i Redaktor Naukowy projektu „Biblia Aramejska”

Moderator Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II w Archidiecezji Lubelskiej

Asystent kościelny Szkoły Formacji Duchowej

Członek Redakcji *Memoranda* – Pisma Archidiecezji Lubelskiej

Przewodnik po ziemiach biblijnych (Ziemia Święta, Egipt, Jordania, Turcja, Grecja)

IV. Przynależność do Organizacji:

Członek Zarządu Centrum relacji katolicko-żydowskich KUL im. Abrahama Jozuy Heschela

Członek zwyczajny Stowarzyszenia Biblistów Polskich

Członek zwyczajny Society of Biblical Literature

Członek zwyczajny Catholic Biblical Association

Członek zwyczajny Polskiego Towarzystwa Studiów Żydowskich

Członek Lubelskiego Towarzystwa Naukowego

V. Nagrody:

2014: Nagroda Rektora KUL za publikację: *Jezus i Jego wyznawcy w Talmudzie. Analiza tekstologiczna, historyczna i socjologiczna*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2013.

2014: Wyróżnienie jako „Wydarzenie roku akademickiego 2013/2014 dla publikacji: *Targum Neofiti I. Księga Rodzaju. Tekst aramejski – przekład – aparat krytyczny – przypisy (Biblia Aramejska)*, Lublin: Gaudium 2014.

2015: Warszawa, Zamek Królewski: Nagroda Feniksa w kategorii literackiej przyznana przez Kapitułę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich dla publikacji: *Targum Neofiti I. Księga Rodzaju. Tekst aramejski – przekład – aparat krytyczny – przypisy (Biblia Aramejska)*, Lublin: Gaudium 2014.

2017: Lublin, Zamek Królewski: Nagroda Prezydenta Miasta Lublina za publikację: *Targum Neofiti I. Księga Wyjścia. Tekst aramejski – przekład – aparat krytyczny – przypisy (Biblia Aramejska)*, Lublin: Gaudium 2017.

2017: Warszawa, Zamek Królewski: Nagroda Feniksa w kategorii literackiej przyznana przez Kapitułę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich dla publikacji: *Targum Neofiti I. Księga Wyjścia. Tekst aramejski – przekład – aparat krytyczny – przypisy (Biblia Aramejska)*, Lublin: Gaudium 2017.

2018: Nagroda Rektora KUL za publikację: *Wprowadzenie do Biblii Aramejskiej*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2017.

2021: Warszawa, Pałac Prymasowski: Nagroda im. Włodzimierza Pietrzaka przyznana przez Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”.

2021: Nagroda Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: Srebrny Krzyż Zasługi.

VI. Projekty badawcze

1. Projekt NCN OPUS – 2011/03/B/HS1/00930 *Targum Neofiti I do Księgi Rodzaju. Przekład i opracowanie krytyczne*

2. Projekt NCN OPUS - 2014/15/B/HS1/03866 *Wprowadzenie do Biblii Aramejskiej*

3. Projekt RID Monografia w języku angielskim – *Targums Between Old and New Testament*

4. Projekt Doskonała nauka – wsparcie monografii naukowych DNM/SP/513820/2021
Wydanie monografii w języku angielskim - Antijudaism of the Gospel of John

VII. Książki naukowe

2002:

1. *Synagoga a rodzący się Kościół. Studium egzegetyczno-teologiczne Czwartej Ewangelii (J 9,22; 12,42; 16,2)*, Kielce: Verbum. Instytut Teologii Biblijnej 2002.

2005:

2. *Antyjudaizm, a Ewangelia według św. Jana. Nowe spojrzenie na relację czwartej Ewangelii do judaizmu*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2005.

3. *Who are the father and his children in Jn 8:44? The literary, historical and theological analysis of Jn 8:44 and its context*, Paris: Gabalda et Cie 2005.

2009:

4. *Studia z Ewangelii Janowej*, Tarnów: Biblos 2009.

2010:

5. *Księga Ezdrasza. Księga Nehemiasza. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz. Nowy Komentarz Biblijny*, Częstochowa: Wydawnictwo św. Pawła 2010.

2013:

6. *Jezus i Jego wyznawcy w Talmudzie. Analiza tekstologiczna, historyczna i socjologiczna*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2013.

2014:

7. *Targum Neofiti I: Księga Rodzaju. Tekst aramejski – przekład – aparat krytyczny – przypisy (Biblia Aramejska)*, Lublin: Gaudium 2014.

8. *Biblia Aramejska. Targum Neofiti I: Księga Rodzaju* (wydanie podręczne), Lublin: Gaudium 2014.

9. *Ewangelia według św. Marka. Wprowadzenie – przekład – lektura duchowa*, Lublin: Gaudium 2014.

2017:

10. *Targum Neofiti I: Księga Wyjścia. Tekst aramejski – przekład – aparat krytyczny – przypisy (Biblia Aramejska)*, Lublin: Gaudium 2017.

11. *Biblia Aramejska. Targum Neofiti I: Księga Wyjścia* (wydanie podręczne), Lublin: Gaudium 2017.

12. *Wprowadzenie do Biblii Aramejskiej*, Lublin: Gaudium – KUL 2017.

2019:

13. *Biblia Aramejska. Targum Neofiti I: Księga Wyjścia* (wydanie podręczne), Lublin: Gaudium 2019.

2023:

14. *Anti-Judaism and the Gospel of John: A New Look at the Fourth Gospel's Relationship with Judaism*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 2023.

VIII. Książki z duchowości biblijnej:

2004:

1. *Chwalebna Pasja. Z Jezusem na jerozolimskim szlaku męki ku zmartwychwstaniu*, Kraków: Królowa Pokoju 2004.

2013:

2. *Biblijna droga krzyżowa*, Lublin: Gaudium 2013.

3. *Biblijne tajemnice różańca*, Lublin: Gaudium 2013.

2015:

4. *Biblijna droga światła*, Lublin: Gaudium 2015.

5. *'Moje słowa są Duchem i życiem' (J 6,63): Rekolekcje biblijne*, Kraków: Zgromadzenie Sióstr św. Józefa 2015.

2016:

6. *Miłosierni jak Ojciec. Rozważania biblijne*, Lublin: Gaudium 2016.

2021

7. *Biblijna ikona św. Józefa*, Lublin: Gaudium 2021.

IX. Komentarze

2005:

1. *List do Efezjan. Wstęp i komentarz. Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalmi. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła 2005.

2. *Listy Janowe. Wstęp i komentarz. Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalmi. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła 2005.

2008:

3. *Księga proroka Jeremiasza. Wstęp i komentarz. Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalmi. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2008.

2014:

4. „List do Efezjan”, *Komentarz teologiczno-pastoralny do Biblii Tysiąclecia*, Poznań: Pallotinum 2014, t. III, s. 5-58.

2015:

5. „Listy św. Jana Apostoła”, *Komentarz teologiczno-pastoralny do Biblii Tysiąclecia*, Poznań: Pallotinum 2015, t. V, s. 81-128.

2017:

6. „Komentarze do Ewangelii św. Jana”, w: *Biblia w liturgii Mszy Świętej. Advent – Narodzenie Pańskie*, t. 1; *Wielki Post*, t. 2; *Triduum Paschalne i okres Wielkanocy*, t. 3; red. A. Paciorek – F. Mickiewicz, t. 1; Częstochowa: Edycja św. Pawła 2016-2017.

2023:

7. *Komentarz do Księgi Rodzaju, Księgi Wyjścia, Księgi Kapłańskiej, Księgi Liczb, Księgi Powtórzonego Prawa* (Komentarz teologiczno-pastoralny do Biblii Tysiąclecia), Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2023.

X. Książki pod redakcją

2005:

1. *Deus meus et omnia. Księga Pamiątkowa ku czci O. Prof. Hugolina Langkammera*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2005.

2010:

2. *Apokaliptyka wczesnego judaizmu i chrześcijaństwa*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010.

2011:

3. *Biblia a moralność. Dar życia – dar przymierza – odpowiedź człowieka*, Lublin: Gaudium 2011.

2012:

4. Grzegorz Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *Ocalały z zagłady w służbie Mesjaszowi*, Lublin: Gaudium 2012.

5. Grzegorz Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *W blasku kapłaństwa i w służbie Mesjaszowi*, Lublin: Gaudium 2012.

6. Grzegorz Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *W blasku wiary*, Lublin: Gaudium 2012.

2014:

7. Laura Rusk, *Jak Ci się Auschwitz podoba? Ironia czy cud?*, Lublin: Gaudium 2014.

8. Grzegorz Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *Rodzina w blasku służby i świętości*, Lublin: Gaudium 2014.

2016:

9. Grzegorz Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *Droga do świętości*, Lublin: Gaudium 2016.

2017:

10. Grzegorz Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *Kapłański testament sługi Mesjasza*, Lublin: Gaudium 2017.

11. *Natchnienie Pisma Świętego. W świetle świadectwa tekstów o nich samych*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2017.

12. H. Langkammer, *Pismo Święte Starego Testamentu: Księga Pieśni nad Pieśniami*, Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2017.

2018:

13. *Księgi Ludu Bożego Starego Przymierza: Pięcioksiąg – Prorocy – Pisma. Ujęcie teologiczno-praktyczne*, Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2018.

2019:

14. Grzegorz Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *Ocaleni z Zagłady*, Lublin: Gaudium 2019.

15. A. Tronina, *Targum Neofiti 1: Księga Kapłańska*, Lublin: Wydawnictwo Gaudium 2019.

2020:

16. H. Langkammer, *Pismo Święte Starego Testamentu: Księga Syracha*, Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2020.

17. Grzegorz Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *Mesjasz światłem i mocą w drodze do nieba*, Lublin: Gaudium 2020.

2021:

18. M. Parchem, *Targum Neofiti 1: Księga Powtórzonego Prawa*, Lublin: Wydawnictwo Gaudium 2021.

19. G. Pawłowski (Jakub Hersz Griner), *Mesjasz i Jego wyznawcy*, Lublin: Wydawnictwo Gaudium 2021.

20. A. S. Jasiński, *Komentarz do Księgi Jeremiasza, Lamentacji, Księgi Barucha i Księgi Ezechiela* (Komentarz teologiczno-pastoralny do Biblii Tysiąclecia), Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2021.

XI. Artykuły naukowe:

1999:

1. „Archeological and Textual Evidence in the Process of Israelite Settlement in Canaan”, w: *Czyn człowieka odda mu zapłatę. Księga pamiątkowa ku czci Prof. J. Homerskiego*, red. G.P. Pindurów, Tarnów: Biblos 1999, s. 98-111.

2002:

2. „Kim jest antropoktonos w J 8,44?”, *Roczniki Teologiczne* 49 (2002) s. 77-92.

3. „Bóg w narracji o Józefie (Rdz 37-50)”, w: *Kieleckie Studia Teologiczne 1 (2002). Księga pamiątkowa ku czci Prof. J. KUDASIEWICZA*, red. W. Sowa, Kielce: Wydawnictwo Jedność 2002, s. 386-394.

2003:

4. „‘Żydzi’ w Ewangelii Janowej”, *Collectanea Theologica* 73 (2003) nr. 1, s. 19-36.

5. „Jakub, syn Józefa, brat Jezusa”, w: *Ossuarium Jakuba, brata Jezusa. Odkrycie, które podzieliło uczonych*, red. Z. Kapera, Kraków: The Enigma Press 2003, s. 135-140.

2004:

6. „‘Żydzi’, którzy uwierzyli Jezusowi”, *Verbum Vitae* 5 (2004) s. 117-126.

7. „Palestyńska pielgrzymka Piotra naszych czasów śladami pierwszego z Apostołów”, w: *Opoka Kościoła Chrystusowego. Bibliści KUL w 25 rocznicę pontyfikatu Jana Pawła II*, red. S. Szymik – H. Ordon, Lublin: Wydawnictwo KUL 2004, s. 271-280.

8. „‘Ojcie... Uwielbij swego Syna, aby Syn uwielbił Ciebie...’ (J 17,1). Początek modlitwy Jezusa jako otwieranie ziemi Niebu (J 17,1-5)”, w: *Modlitwa uwielbienia. Homo Orans*, red. J. Misiurek – J.M. Popławski – K. Burski, Lublin: Wydawnictwo KUL 2004, s. 101-117.

9. „Profesor Marie-Émile BOISMARD - biblista z wielką pasją”, *RBL* 2 (2004) s. 137-139.

2005:

10. „‘Tekst zachodni’ Ewangelii św. Jana i jego świadectwa”, w: *Dobrze, służy dobry...*” (Mt 25,21), red. K. Mielcarek, Kielce: Verbum. Instytut Teologii Biblijnej 2005, s. 227-236.

11. „Błogosławieństwo ‘prześladowanych (Mt 5,10)”, *RT* 52 (2005) s. 55-66.

12. „Aramejski koloryt J 8,44 i jego kontekstu”, w: *Oto idę. Księga Pamiątkowa dla Biskupa Profesora Jana Bernarda Szlagi w 65. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Warszawa: Vocatio 2005, s. 475-479.

13. „Janowi *Ioudaioi* w ujęciu narratywnym”, w: *Język Biblii. Od słuchania do rozumienia*, red. W. Pikor, Kielce: Verbum. Instytut Teologii Biblijnej 2005, s. 90-99.

14. „Dziękuję Bogu mojemu, z powodu każdego waszego wspomnienia - zawsze w każdej mojej modlitwie... (Flp 1,3n)”, w: *Modlitwa dziękczynienia. Homo Orans*, red. J. Misiurek – J.M. Popławski – K. Burski, Lublin: Wydawnictwo KUL 2005, s. 19-29.

15. “Who is the liar in Jn 8:44?”, w: *Żyjemy dla Pana. Księga Pamiątkowa dedykowana S. Profesor Ewie Józefie Jezierskiej OSU w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Rosik, Wrocław: Papieski Wydział Teologiczny 2005, s. 751-758.

16. „The Father in Jn 8:44 – Demiurge, Devil or Cain?”, w: *Deus meus et omnia. Księga Pamiątkowa ku czci O. Prof. Hugolina Langkammera*, red. M.S. Wróbel, Lublin: Wydawnictwo KUL 2005, s. 451-461.

17. „Polemika Jezusa z ‘Żydami’ w Ewangelii Janowej”, w: *Studia Diecezji Radomskiej*, red. K. Badeński – J. Kucharski – Z. Niemirski, Radom: Radomskie Wydawnictwo Diecezjalne AVE, t. 7., 2005, s. 221-228.

18. „Pisma qumrańskie a Ewangelia Janowa”, *Collectanea Theologica* 75 (2005) nr 3, s. 55-61.

2006:

19. „Lektura Ewangelii św. Mateusza w kontekście prześladowanej wspólnoty”, w: *‘Bóg jest Miłością’ (1 J 4,16). Studia dla Księdza Profesora Józefa Kudasiewicza w 80. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Warszawa: Vocatio 2006, s. 429-440.

20. „Pielgrzymka do Ziemi Świętej – zrealizowane marzenie Jana Pawła II”, w: *Joannes Paulus II – In Memoriam. Księga Pamiątkowa Stowarzyszenia Biblistów Polskich ku czci Ojca*

Świętego Jana Pawła II, red. W. Rostowski, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2006, s. 457-465.

21. „Przebacz nam nasze winy, tak jak i my przebaczymy naszym winowajcom” (Mt 6,12), w: *Modlitwa prześlągania. Homo Orans*, red. J. Misiurek – J.M. Popławski – K. Burski, Lublin: Wydawnictwo KUL 2006, s. 29-37.

22. „Sylwetka naukowa prof. dra hab. Hugolina Langkammera OFM”, *Roczniki Teologiczne* 53, zeszyt 1 (2006) s. 113-118.

23. „Birkat ha-Minim and the Process of Separation between Judaism and Christianity”, *The Polish Journal of Biblical Research* vol. 5, no. 2 (2006) p. 99-120.

2007:

24. „Uczniowie z Emaus w drodze z Jerozolimy śmierci do Jerozolimy życia” *Pastores* 35 (2007) s. 7-14.

25. „Rola Biblii w mariologii Jana Pawła II”, w: *Mariologia Jana Pawła II. Problem interpretacji – sposób recepcji*, red. S.C. Napiórkowski - K. Pek. Lublin: Wydawnictwo KUL 2007, s. 15-28.

26. „Bóg objawiający się synom Abrahama w świetle konstytucji Dei verbum”, w: *Scio cui credidi. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Mariana Ruseckiego w 65. rocznicę urodzin*, red. I.S. Ledwoń et al., Lublin: Wydawnictwo KUL 2007, s. 1063-1071.

27. „Anti-Judaism and Jn 8:44”, *Ethos and Exegesis*, red. A. Malina, Katowice: Księgarnia św. Jacka 2007.

28. „‘Ja i Ojciec jedno jesteśmy’ (J 10,30). Chrystologia Ewangelii św. Jana wobec żydowskiego monoteizmu”, w: *Jezus jako Syn Boży w Nowym Testamencie i we wczesnej literaturze chrześcijańskiej, Analecta Biblica Lublinensia 1*, red. H. Drawnel, Lublin: Wydawnictwo KUL 2007, s. 53-62.

29. „Janowa wizja kapłaństwa Chrystusa i Jego uczniów (J 17)”, *Verbum Vitae* 12 (2007) s. 73-90.

2008:

30. „Jn 8:44 – locus classicus of John’s anti-Judaism?”, w: *Bible et Terre Sainte. Mélanges Marcel Beaudry*, red. J.E. Aguilar et al., New York: Peter Lang 2008, s. 257-270.

31. „Modlitwa prośby w ujęciu biblijnym”, w: *Modlitwa prześlągania. Homo Orans*, red. J. Misiurek – J.M. Popławski – K. Burski, Lublin: Wydawnictwo KUL 2008,

32. „Znaczenie formuły Birkat ha-Minim w procesie rozdziału Synagogi od Kościoła”, *Collectanea Theologica*, 78 (2008) nr 2, s. 65-80.

33. „Obraz Boga Ojca”, *Teologia Nowego Testamentu. Dzieło Janowe*, t. II, red. M. Rosik, Wrocław: TUM Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej 2008, s. 11-38.

34. „Poezja i teologia Hymnu o miłości (1 Kor 13,1-13)”, *Przybliżyło się Królestwo Boże. Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Romana Bartnickiego w 65 rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Warszawa: Stowarzyszenie Biblistów Polskich 2008.

35. „Władza w Ewangelii św. Jana”, *Verbum Vitae* 14 (2008) s. 135-152.

36. „Zasady katolickiej interpretacji tekstów biblijnych”, *Obecność Biblii w katechezie*, red. H. Słotwińska, Lublin: Gaudium 2008, s. 57-73.

37. „Dwa dary Ukrzyżowanego: Maryja i Duch (J 19,25-37)”, *Salvatoris Mater*, 38 zeszyt 2 (2008) s. 31-44.

2009:

38. „Zwój Miedziany (3Q15) jako enigma i wyzwanie”, *Qumran pomiędzy Starym i Nowym Testamentem*, red. H. Drawnel – A. Piwowar, Lublin: Wydawnictwo KUL 2009, s. 95-104.

39. „Charakterystyka i znaczenie qumrańskiego Zwoju Psalmów (11Q5)”, *In Persona Christi. Księga na 80-lecie Księdza Profesora Cz.S. Bartnika*, t. I, Lublin: Wydawnictwo KUL 2009, s. 101-110.

40. „Faryzeusze i saduceusze wobec zmartwychwstania”, *Verbum Vitae* 15 (2009) s. 143-154.

41. „Idea królestwa Bożego w Psalmach Salomona (Ps 17-18)”, *Królestwo Boże. Dar i nadzieja*, red. K. Mielcarek, Lublin: Wydawnictwo KUL 2009, s. 41-48.

42. “The ‘Western Text’ and its chief witnesses in the Gospel of John”, *Roczniki Biblijne*, 1(56) (2009) s. 35-45.

43. „Ludzka „miara” i „diaboliczny” rys grzechu początku (MD 9)”, *Mulieris Dignitas. Promieniowanie kobiecości*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2009, s. 249-255.

44. „Chrześcijańska lektura Biblii Hebrajskiej”, *Słowo Boże w życiu i misji Kościoła*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2009, s. 297-307.

45. „Uniwersalizm zbawczej ekonomii: Słowo, Mądrość, Duch”, *Stary Testament a religie*, red. I.S. Ledwoń, Lublin: Wydawnictwo KUL 2009, s. 125-136.

2010:

46. „Lectio Divina Mt 25,31-46 jako przykład modlitwy liturgicznej”, *Modlitwa liturgiczna, Homo Orans*, t. IX, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 159-168.

47. „The Polemic in Jn 8:31-59 in the Context of Jewish and Christian Literature”, *Roczniki Teologiczne* 2, 57 (2010), s. 15-26.

48. „Święty Paweł w kontekście świata żydowskiego, greckiego i rzymskiego”, *Roczniki Teologiczne* 2, 57 (2010), s. 153-163.

49. „Znaki końca czasów w Apokalipsie Ezdrasza (4 Ezd)”, *Apokaliptyka wczesnego judaizmu i chrześcijaństwa*, red. M.S. Wróbel Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 133-141.

50. „‘Żydzi’ Janowi jako klucz interpretacyjny w głębszym rozumieniu historii i teologii czwartej Ewangelii”, *Żydzi i judaizm we współczesnych badaniach polskich*, red. K. Pilarczyk, Kraków: Antykwa 2010, s. 47-61.

51. „Krzyż – narzędzie hańby czy chwały?”, *Krzyż – Kryzys – Cierpienie, Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* nr 2 (107) 2010, s. 29-36.

2011:

52. „Pragnienie Boga i pragnienie człowieka (J 4,5-42)”, *Veritatem in Caritate. Księga Jubileuszowa z okazji 70. urodzin ks. bp prof. Jana Śrutwy*, red. W. Depo et. al, Lublin: Wydawnictwo KUL 2011, s. 363-370.

53. „Wierzyć, czyli przyjmować”, *Pastores* 50 (2011), s. 7-14.

54. „Ukrzyżowany Mesjasz – od tekstu biblijnego do odpowiedzi człowieka XXI w.”, *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Biblistów Polskich*, nr 8 (2011), s. 325-336.

55. „Modlitwa Anny (1 Sm 2,1-10) jako prototyp ‘Magnificat’ Maryi (Łk 1,46-5)”, *Modlitwa wspólnotowa i indywidualna. Homo Orans*, t. 10, Lublin: Wydawnictwo KUL 2011, s. 9-16.

56. „Zapowiedź wspólnoty z Bogiem w Starym Przymierzu”, *Powołani do komunii z Bogiem i człowiekiem*, red. A. E. Klich, Kraków: Wydawnictwo Naukowe UPJPII 2011, s. 11-25.

57. „Duch Boży w Starym Przymierzu”, *Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu. Księga Pamiątkowa dla ks. prof. W. Chrostowskiego w 60 rocznicę urodzin*, t. 3, red. B. Strzałkowska, Warszawa: Stowarzyszenie Biblistów Polskich 2011, s. 1577-1586.

58. „Duszpasterstwo biblijne w Archidiecezji Lubelskiej : perspektywy i wyzwania”, *Nie wstydę się Ewangelii. Księga Pamiątkowa ku czci ks. prof. bp Z. Kiernikowskiego*, red. W. Chrostowski, Warszawa: Stowarzyszenie Biblistów Polskich 2011, s. 468-474.

59. „Moralność wspólnoty qumrańskiej”, *Moralność objawiona w Biblii*, red. W. Pikor, Lublin: Wydawnictwo KUL 2011, s. 111-121.

60. „Znaczenie i obchody Święta Namiotów w starożytnym Izraelu”, *Scripta Biblica et Orientalia* 3 (2011), s. 99-107.

61. „Zagadnienie starości w literaturze międzytestamentalnej”, *Vox Patrum* 31 (2011), t. 56, s. 241-247.

62. „Jezus Janowy jako Objawiciel oblicza Ojca”, *Verbum Vitae* 20 (2011), s. 191-203.

63. „Objawienie, zbawienie i wiara w Nowym Testamencie. Perspektywa semantyczna”, *Nowy Testament a religie*, red. I.S. Ledwoń, Lublin: Wydawnictwo KUL 2011, s. 149-164.

2012:

64. „Krytyka tekstologiczna i historyczna passusów Talmudu o Jezusie i chrześcijaństwie”, *Jezus i chrześcijaństwo w źródłach rabinicznych. Perspektywa historyczna, społeczna, religijna i dialogowa, Estetyka i Krytyka* nr 27 (3/2012), red. K. Pilarczyk – A. Mrozek, Kraków: Uniwersytet Jagielloński 2012, s. 15-50.

65. „Duch Święty a wiara Jezusa i apostołów”, *Omnia transeunt – Caritas manet*, FS Prof. W. Głowa, red. H. Słotwińska et.al, Lublin 2012, s. 703-712.

66. „‘A Twoja duszę przeniknie miecz’ (Łk 2,35). Wspólnota losu Maryi i Jezusa”, *Salvatoris Mater* 14 (2012), s. 11-19.

67. „Bóg przemawiający w misterium swego milczenia (Mt 27,46)”, *Moc Słowa Pańskiego. Adhortacja Apostolska Verbum Domini w refleksji biblijno-teologicznej*, red. B. Migut –A. Piwowski, Lublin: Wydawnictwo KUL 2012, s. 43-54.

68. „Modlitwa Dnia pokuty (Ne 9)”, *Verbum Vitae* 22 (2012), 47-58.

2013:

69. „Motywy i formy żydowskich prześladowań pierwotnego Kościoła (I-II w. po Chr.)”, *The Biblical Annals* 3, z. 2 (2013), s. 421-438.

70. „Czy w źródłach rabinicznych znajduje się antyewangelia?”, *Zbornik religionistických a sociologických studií* 1 (2013) Rocnik III, s. 7-18.

71. „Biblijne inspiracje w twórczości J. Słowackiego”, w: *Biblia kodem kulturowym Europy, Analecta Biblica Lublinensia* 9, red. S. Szymik, Lublin 2013, s. 137-146.

72. „John 8:44 as crux interpretum”, *Rediscovering John. Essays on the Fourth Gospel in Honour of Frédéric Manns*, red. L. D. Chrupała, Milano: Edizioni Terra Santa 2013, s. 403-421.

2014

73. „Rabiniczna antyewangelia w kontekście polemiki pomiędzy Synagogą i Kościołem”, *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Biblistów Polskich*, r. 11, Warszawa: SBP 2014, s. 429-440.

74. „The ‘Rabbinic Anti-Gospel in the Context of the Polemic between the Synagogue and Church’”, *The Person and the Challenges* 4 (2014) nr 2, p. 45-59.

75. „Targum Neofiti (Rdz 1-3)”, *Scripturae Lumen. Biblia i jej oddziaływanie. Bog Stwórca*, red. A. Paciorek, Tarnów: Wydawnictwo Biblos 2014, s. 571-585.

76. „Antyewangelia w źródłach rabinicznych”, *Veritati et Caritati*, t. 2, *Kościół i religie niechrześcijańskie*, Częstochowa: Regina Poloniae 2014, s. 219-227.

77. „Św. Paweł w kontekście świata żydowskiego, greckiego i rzymskiego”, *Spiritualitas* 1 (2014), s. 11-21.

78. „Eucharystia św. Jana Pawła II w jerozolimskim Wieczerniku”, *Pan mój i Bóg mój! Uwierzyłeś dlatego, ponieważ mnie ujrzałeś? Błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli* (J 20,28-29). *Teologia Eucharystii w dobie I Kongresu Eucharystycznego Diecezji Legnickiej*, red. P. Kot, Legnica – Bolesławiec: Edytor 2014, s. 115-126.

79. „Kult Ojca”, *Pastores* 65 (4) 2014, s. 28-35.

80. „Terminologia pism rabinicznych w odniesieniu do Jezusa i Jego wyznawców”, *Roczniki Humanistyczne* 52 (2014), s. 79-92.

2015:

81. „Synagoga a Kościół. Przeszkody, wyzwania i perspektywy dialogu”, *Komentarz teologiczno-pastoralny do Biblii Tysiąclecia*, Poznań: Pallotinum 2015, t. V, s. 309-324.

82. „Koncepcja grzechu i jego odpuszczenia we wspólnocie z Qumran”, *Głoszenie odpuszczenia grzechów w imię Jezusa*, red. K. Mielcarek, Lublin: Wydawnictwo KUL 2015, s. 31-40.

83. „‘I skłoniwszy głowę, przekazał ducha’ (J 19,30). Duch Święty jako dar umierającego Pana”, *Gloriam praecedit humilitas (Prz 15,33). Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Antoniego Troniny w 70. Rocznicę Urodzin*, red. M. Szmajdziński, Częstochowa: Wydawnictwo Archidiecezjalne „Regina Poloniae” 2015, s. 859-870.

84. „Ewangelia według św. Jana w świetle targumu Neofiti 1 do Księgi Rodzaju”, *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Biblistów Polskich*, r. 12, Warszawa: SBP 2015, s. 439-452.

85. „‘To wam przykazuję, abyście się wzajemnie miłowali’ (J 15,17). Wzajemna miłość uczniów Jezusa jako budowanie wspólnoty Kościoła w świetle czwartej Ewangelii”, *Biblia et Patristica Thoruniensia* 8 (2015), s. 21-30.

86. „The identity of the Father in Jn 8:44”, *Zbornik religionistických a sociologických studií* 1/2015 Rocnik V, s. 7-19.

87. „The Crucified Messiah”, *Wrocławski Przegląd Teologiczny* 23 (2015) nr 2, s. 117-125.

88. „Świadectwo Jana Chrzciciela w czwartej Ewangelii”, *Verbum Vitae* 28 (2015), s. 213-233.

2016:

89. „‘Szczęśliwi, którzy się smucą, albowiem oni będą pocieszeni’ (Mt 5,4): Smutek i radość wyznawców Chrystusa w wymiarze doczesnym i eschatologicznym”, *Radość Ewangelii: Biblijne źródła chrześcijańskiej radości (Analecta Biblica Lubliniensia, t. 12)*, red. A. Zawadzki, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, s. 39-49.

90. „Proroctwo Mojżesza (por. Pwt 18,15 i Dz 7,37) w kontekście Jezusa z Nazaretu Josepha Ratzingera – Benedykta XVI”, *Jezus z Nazaretu: Poszukiwania chrystologiczne drogą wyznaczoną przez Josepha Ratzingera – Benedykta XVI*, red. J. Królikowski, P. Łabuda, A. Michalik, Tarnów: Wydawnictwo Biblos 2016, s. 19-29.

91. „Ukrzyżowany Mesjasz w tradycji żydowskiej, pogańskiej i chrześcijańskiej”, *Veritas in caritate. Księga Pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Andrzeja Szostka MIC*, red. M. Tkaczyk – M. Krupa – K. Jaworski, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, s. 571-580.

92. „Relacje między Kościołem Janowym a judaizmem rabinicznym w świetle najnowszych badań”, *Studia Nauk Teologicznych PAN* 11 (2016), s. 13-31.

93. „Biblijny wymiar Roku Jubileuszu Miłosierdzia w świetle bulli papieża Franciszka *Misericordiae vultus*”, *Miłosierny i sprawiedliwy. W kręgu miłosierdzia Bożego*, red. P. Łabuda – L. Rojowski, Tarnów: Biblos 2016, s. 45-55.

94. „Wartość badań nad Biblią dla formacji duchowej człowieka”, *Pokładamy nadzieję w Kościele*, red. D. Mielnik, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, s. 69-81.

95. „Znaczenie i funkcja kobiety w małżeństwie w świetle źródeł rabinicznych”, *Niewiastę dzielną kto znajdzie* (Prz 31,10). *Rola kobiet w biblijnej historii zbawienia*, red. A. Kubiś – K. Napora, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, s. 447-456.

96. „Jezus i Samarytanka – droga do wiary w Jezusa jako Proroka, Mesjasza i Zbawiciela (J 4,5-42)”, w: *Scrutamini Scripturas* (J 5,39). *Księga Jubileuszowa dla Księdza Biskupa Andrzeja W. Suskiego w 75. Rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski – D. Kotecki, Warszawa: Stowarzyszenie Biblistów Polskich 2016, s. 493-502.

97. „The History and Theology of John’s Community excluded from the Synagogue”, w: *Miłujcie waszych Nieprzyjaciół* (Mt 5,44). *Chrześcijananie wobec prześladowań*, red. C. Korzec, Szczecin: Zapol 2016, s. 153-171.

98. „The Gospel According to St. John in the Light of Targum Neofiti 1 to the Book of Genesis”, *Biblia et Patristica Thoruniensia* 9 (2016), p. 115-130.

2017:

99. „Theological Concept of the Fourth Gospel in the Context of Jesus’ Glorification Prayer (Jn 17,1-5)”, *The Person and the Challenges* 7 (2017) nr 1, p. 223-242.

100. “The Aramaic Bible as a Translation of the Word of God in the Synagogal Liturgy”, *Ways to Religion*, ed. A.R. Knapik, K. Buczek et al., Wrocław – Washington, D.C.: Wyższa Szkoła Filologiczna, Polska Akademia Nauk & International Communicology Institute 2017, p. 211-226.

2018:

101. „Jezus i chrześcijaństwo w Talmudzie”, w: *Historia – Wiara – Nauka. Źródła poznania Jezusa Chrystusa*, red. P. Artemiuk, Płock: Stowarzyszenie Teologów Fundamentalnych w Polsce - Płocki Instytut Wydawniczy 2018, s. 167-184.

102. „Znaczenie targumów w argumentacji fundamentalnoteologicznej”, w: *Historia – Wiara – Nauka. Źródła poznania Jezusa Chrystusa*, red. P. Artemiuk, Płock: Stowarzyszenie Teologów Fundamentalnych w Polsce - Płocki Instytut Wydawniczy 2018, s. 185-202.

103. Recenzja naukowa w *The Biblical Annals* t. 8 nr 3 (2018), s. 479-483: Ks. Tomasz Siemieniec, *Teologiczna rola „ludzi” (hoi anthropoi) w Apokalipsie Janowej*, Kielce: Wydawnictwo Jedność 2018.

104. „Tradycje targumiczne a Nowy Testament”, w: *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Bibliotów Polskich*, Warszawa: SBP 2018, s. 403-413.

105. „The Influence of Isaiah on Jewish and Christian Liturgies”, in: *The Unperceived Continuity of Isaiah*, ed. J.H. Charlesworth, London – New York: T&TClarc 2018, p. 186-201.

106. „Historia i teologia czwartej Ewangelii w świetle „Żydów” Janowych”, *Colloquia Theologica Ottoniana* 1 (2018), s. 107-145.

2019:

107. „«Oto człowiek»: antropologia i teologia w procesie Jezusa przed Piłatem (J 18,28 – 19,16)”, w: *Czym jest człowiek, że o nim pamiętasz? (Ps 8,5). Antropologia w Piśmie Świętym*, red. T. Bąk, Lublin: Wydawnictwo KUL 2019, s. 126-135.

108. „Znaczenie argumentacji Celsusa podważającej prawdę Pisma Świętego dla wczesnego chrześcijaństwa”, w: *Omnium Artifex Docuit Me Sapientia. Księga Pamiątkowa dla Księdza Doktora Stanisława Jankowskiego SDB w 75 rocznicę urodzin*, red. D. Sztuk, Warszawa: Vocatio 2019, s. 252-261.

109. „Matka i Duch Święty jako Dar Ukrzyżowanej Miłości dla Kościoła”, w: *Dla dobra Jego Ciała, którym jest Kościół (Kol 1,24). Księga Pamiątkowa Księdza Profesora Antoniego Paciorka z okazji Złotego Jubileuszu Kapłaństwa*, red. G.M. Baran, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2019, s. 491-503.

110. “Biblical Studies in Poland in the Context of Current Tendencies”, *The Biblical Annals* 9 nr 4 (2019), p. 771-830.

2020:

111. „Współczesne zasady interpretacji Biblii w Kościele”, w: *Biblia i bibliodrama w nowej ewangelizacji*, red. M. Kowalczyk, B. Chrudzimska, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW 2020, s. 29-39.

112. “The Eschatological Spirituality of ‘the Sons of Light’ in Qumran”, *Verbum Vitae* 37/2 (2020) p. 347-363.

113. “Love in Mourning: The Gospel of Love and Presence (John 11:1-45)”, in: *Dignity in Suffering – Closeness in Dying – Love in Mourning: Interdisciplinary Study*, ed. C. Ciccarino, M. Kalinowski et al., Lublin – Kraków – South Orange: Towarzystwo Naukowe KUL – Uniwersytet Papieski Jana Pawła II – Seton Hall University 2020, p. 201-210.

114. „Eucharystia w życiu wspólnoty Janowej”, w: *Nullum referenda gratia maius est officium. Księga Jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Doktorowi Habilitowanemu Jerzemu Pałuckiemu z okazji 65-lecia urodzin i 30-lecia pracy naukowej*, red. M. Szram - M. Wysocki, Lublin: Wydawnictwo KUL 2020, s. 421-430.

115. „Maryja na kartach biblijnych jako wzór kobiecości”, w: *Niewiastę dzielną któż znajdzie? Jej wartość przewyższa perły (Prz 31,10). Sympozjum o kobiecie*, red. A. Kaszubowska, Piaseczno: Zgromadzenie Służebnic Matki Dobrego Pasterza 2020, s. 11-24.

2021:

116. „Biblia Aramejska jako przekład słowa Bożego w liturgii wyznawców judaizmu”, w: *Zarzućcie sieci. Księga jubileuszowa dedykowana Biskupowi Zbigniewowi Kiernikowskiemu*, red. P. Kot, Legnica: Diecezjalne Centrum Edukacyjne 2021, s. 453-468.

117. „Historia i teologia wspólnoty Janowej wykluczonej z Synagogi”, w: *Kogo szukasz? (J 20,15). Księga Pamiątkowa dla ks. prof. Henryka Witczyka w 65. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, M. Kowalski, Warszawa: Stowarzyszenie Biblistów Polskich 2021, s. 721-740.

118. „Eschatologia w ujęciu Biblii aramejskiej”, w: *Dobrze jest dziękować Panu (Ps 92,2). Księga Jubileuszowa dla Księdza Profesora Waldemara Chrostowskiego w 70. rocznicę urodzin*, red. J. Kręcidło, B. Strzałkowska, Warszawa: Stowarzyszenie Biblistów Polskich 2021, s. 788-795.

119. „Ojcowski wpływ św. Józefa na osobę Jezusa i Jego zbawcze dzieło”, *Ateneum Kapłańskie* 177 (2021), s. 436-445.

2022:

120. „Motywy Bożego gniewu wobec Izraela i jego wrogów w targumach”, *Łódzkie Studia Teologiczne* 31/1 (2022), s. 115-126.

2023:

121. „Wizja świata w judaizmie Drugiej Świątyni”, w: *Kościół i świat*, red. Andrzej A. Napiórkowski, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II 2023, s. 11-30.

122. „Ideological and Intertextual Relations Between the Targum Isaiah and the Gospel of John”, *Collectanea Theologica* 93 (2023) nr 1, p. 85-102.

123. „L’expression ‘pain du ciel’ dans l’Évangile de saint Jean à la lumière de l’Ancien Testament”, *Roczniki Humanistyczne* 71 nr 8 (2023) p. 133-142.

XII. Udział w konferencjach ogólnopolskich i międzynarodowych

2018:

20.03.2018 r. Lublin, KUL. Wiosenne Dni Biblijne: „Gniew Boga, gniew człowieka”
Wygłoszenie referatu: „Gniew Boga w targumach”.

25-26.04.2018 r. Watykan, Papieska Akademia Nauk. Udział w obchodach 100-lecia istnienia KUL.

15.05.2018 r. Lublin, Trybunał Koronny. Ogłoszenie ks. Infułata Grzegorza Pawłowskiego – Honorowym Obywatelom Miasta Lublina. Wygłoszenie laudacji.

16.05.2018 r. Lublin, KUL. Promocja książki „Wprowadzenie do Biblii Aramejskiej” - z udziałem apb Stanisława Gądeckiego, rabina Michaela Schudricha, prof. Małgorzaty Nowak-Barcińskiej, dr Pawła Rytela-Andrianika.

24-25.05.2018 r. Oltarzew, Konferencja międzynarodowa pt. *Apostolat biblijny a wyzwania współczesności. Bibliodrama w ewangelizacji.* Wygłoszenie referatu: „Zasady katolickiej interpretacji tekstów biblijnych”.

29.05.2018 r. Lublin, KUL. IV Sympozjum z cyklu: „Duchowość Ziemi Świętej”: „Mistrz - uczeń”. Wygłoszenie referatu: „Mistrz i jego uczniowie w Starym i Nowym Testamencie”.

4-5.06.2018 r. Niepokalanów, Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Biblijnej organizowany przez „Civitas Christiana”. Merytoryczne przygotowanie pytań finałowych i przewodniczenie komisji egzaminacyjnej.

9.06.2018 r. Nadzwyczajne posiedzenie Rady Wydziału Teologii, KUL. Wręczenie Złotego Dyplomu Wydziału Teologii dla ks. abp Zbigniewa Stankiewicza, Metropolity Rygi. Wygłoszenie laudacji.

23-24.10.2018 r., Lublin, KUL. XIV Międzynarodowe Jesienne Dni Biblijne: „Zmartwychwstanie w Biblii i tradycjach pozabiblijnych”. Organizacja i uczestnictwo.

17.11.2018 r. Szczecin, Uniwersytet w Szczecinie, Szkoła Biblijna „Orędzie i myśl św. Łukasza”. Wygłoszenie wykładu: Eschatologia św. Łukasza.

2019:

27.02.2019 r. Lublin, KUL. Organizacja i udział w podpisaniu długoterminowej umowy o współpracy pomiędzy Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II a Seminarium w Orchard Lake (USA).

6-7.03.2019 r. Uniwersytet w Presovie, Słowacja. Udział w konferencji pt. Eschatologia pism literatury międzytestamentalnej. Wygłoszenie referatu pt. „Eschatologia targumów”.

13.03.2019 r. Lublin, KUL. Udział w konferencji Wiosenne Dni Biblijne pt. „**Mężczyzną i kobietą stworzył ich (Rdz 1,27). Płciowość w Biblii**”

28.05.2019 r. V Sympozjum z cyklu: „Duchowość Ziemi Świętej”: „Kobieta”. Wygłoszenie referatu: „Maryja na kartach biblijnych jako wzór kobiecości”.

6.06.2019 r. Warszawa, Zamek królewski. Uroczysta gala wręczenia nagrody im. Włodzimierza Pietrzaka. Wygłoszenie laudacji dla projektu „Biblia Audio”.

12-16.08.2019 r. Domus Galilaeae, Israel. International Congress of Personalism. Wygłoszenie referatu: “The Personal Dimension of Targumic Memra and Johannine Logos”.

16.08-12.09.2019 r. Staż w Ecole Biblique w Jerozolimie. Redakcja monografii pt. „Targumy między Starym a Nowym Testamentem”.

16-18.09.2019 r. 57. Sympozjum Biblistów Polskich, Wigry. Udział i przewodniczenie w panelu dyskusyjnym.

23-26.09.2019 r. Papieski Uniwersytet Urbaniana, Watykan. Udział w warsztatach naukowych i spotkaniu tłumaczy VI wydania Biblii Tysiąclecia.

23-24.10.2019 r. Lublin, KUL. XV Międzynarodowe Jesienne Dni Biblijne: „**Signs, Wonders and Mighty Works. God’s Activity in the History of Salvation**”. Organizacja i uczestnictwo.

4.11.2019 r. Lublin, KUL. Promocja III tomu Biblii Aramejskiej: *Targum Neofiti 1: Księga Kapłańska*. Udział w panelu dyskusyjnym.

14-28.12.2019 r. Seton Hall University (Newark, USA) – kwerenda naukowa.

2020:

16-17.01.2020 r. Instytut Kultury Europejskiej, Gniezno. XXIII Ogólnopolski Dzień Judaizmu. Wygłoszenie referatu: „Świętość w nauczaniu Jezusa i pierwotnego Kościoła”.

3-13.02.2020 r. Uniwersytet Betlejem, Palestyna – kwerenda naukowa.

28.09.2020 r. Chelm, Dni Kultury Chrześcijańskiej. Wygłoszenie referatu: „Znaczenie Biblii Aramejskiej dla lepszego rozumienia Starego i Nowego Testamentu”.

15-18.10.2020 r. Lublin, KUL. VI Kongres Kultury Chrześcijańskiej. Uczestnictwo.

21-22.10.2020 r. Lublin, KUL. XVI Międzynarodowe Jesienne Dni Biblijne: International Conference on the Aramaic Manuscripts of 1 Enoch. Organizacja i uczestnictwo.

27.10.2020 r. Finał Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej. Przewodniczenie Komisji Konkursowej (online).

2021:

17.03.2021 r. Lublin, KUL. Wiosenne Dni Biblijne pt. „Relacje homoseksualne a zamysł Stwórcy wobec mężczyzny i kobiety”. Uczestnictwo.

10.04.2021 r. Piaseczno, Aula Matki Dobrego Pasterza. Udział w Ogólnopolskim Sympozjum „Niewiastę dzielną któż znajdzie...” (Prz 31,10). Wygłoszenie referatu: „Maryja na kartach biblijnych jako wzór kobiecości”.

22.09.2021 Uniwersytet w Presovie, Słowacja. Udział w konferencji międzynarodowej pt. „Wyzwania współczesnego Kościoła w kontekście listu apostołskiego *Patris corde*. Wygłoszenie referatu pt. „Ojcostwo św. Józefa w świetle tekstów biblijnych”.

19-20.11.2021, Uniwersytet Gdański, Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Colloquia Gedanesia pt. „Odpoczynek – jak, gdzie, kiedy i poc”. Wygłoszenie referatu: „Odpoczynek Boga jako zwieńczenie stwórczego dzieła Boga (Rdz 2,1-3).

2022:

17.01.2022 Dzień Judaizmu, KUL – prowadzenie dyskusji po wykładzie rabina prof. Abrahama Skórki

16.03.2022 Lublin, KUL. Udział w konferencji Wiosenne Dni Biblijne pt. „Zbuduję Mój Kościół (Mt 16,18). Eklezjologia biblijna”. Wygłoszenie referatu: „Eklezjotwórcze działanie Ducha Świętego we wspólnocie Janowej”.

05.05.2022 Wyższe Seminarium Duchowne w Sandomierzu. Konferencja naukowa. Wygłoszenie referatu: „Targumy w nauczaniu Jezusa i pierwotnego Kościoła”.

31.05.2022 Warszawa, UKSW. Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Targum do Ksiąg Prorockich w kontekście aramejskich przekładów Biblii Hebrajskiej. Wygłoszenie referatu: „Relacje ideowe i intertekstualne pomiędzy Targumem Izajasza a Ewangelią Janową”.

24-25.05.2022 Rzym, Biblicum. Kwerenda biblioteczna.

19.06.2022 r. Aula Klasztoru Ojców Dominikanów. Wygłoszenie referatu pt. „Dialog chrześcijańsko-żydowski w świetle badań nad Biblią Aramejską”.

04.08. – 12.09.2022 r. Jerozolima, Ecole Biblique: Staż naukowy. Kwerenda biblioteczna do przygotowania monografii.

26-27.08.2022 r. KUL, Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. Termes et relations du pain dans les textes bilingues. Wygłoszenie referatu online pt. „L'expression *pain du ciel* (ἄρτος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ) dans l'évangile de saint Jean à la lumière des textes de l'Ancien Testament”.

14-16.09.2022 r. Wyższe Seminarium Duchowne we Włocławku. Zjazd Stowarzyszenia Biblistów Polskich.

17.10.2022 r. KUL, Inauguracja Centrum Relacji Katolicko-Żydowskich KUL im. Abrahama Jeshuy Heschela. Objęcie funkcji Dyrektora.

25-26.10.2022 r. KUL, Jesienne Dni Biblijne. Konferencja Międzynarodowa pt. „The Stranger in the Bible and the Ancient Near East”. Otwarcie konferencji.

19.11.2022 r. Wyższe Seminarium Duchowne w Kielcach, Sympozjum ku czci ks. prof. Józefa Kudasiewicza, pt. „Teolog w Kościele i świecie”. Wygłoszenie referatu: „Biblijna ikona Miriam z Nazaretu jako wzór kobiecości i otwarcia na moc Ducha Świętego”.

23-24.11.2022 r. KUL, Sympozjum Ogólnopolskie pt. „Od Księgi Henocha do Czwartej Księgi Sybillyńskiej”. Sympozjum upamiętniające życie i twórczość prof. dr hab. Ryszarda Rubinkiewicza. Wygłoszenie referatu pt. „Walka o władzę nad Mojżeszem pomiędzy aniołem i diabłem (Jud 9) w świetle apokryfów Starego Testamentu”.

29.11.2022 r. Rzym, Papieski Uniwersytet Gregoriana, Międzynarodowa Konferencja pt. „‘Shaped by the other’ Abraham Heschel, A Common Teacher Beyond Time and Space”.

5.12.2022 r. Lublin, Centrum Relacji Katolicko-Żydowskich KUL im. Abrahama Jozusy Heschela, Konferencja z okazji 80 rocznicy Akcji Reinhardt pt. „Człowiek obrazem obecności Bożej albo obrazem bestii”.

2023:

11.01.2023 r. Warszawa, Międzyreligijny Kongres Katoliczek i Katolików. Wygłoszenie referatu: „Aktualne działania i perspektywy rozwoju Centrum Heschela KUL”.

4-11.02.2023 r. Jerozolima, Ecole Biblique. Kwerneda biblioteczna.

6-7.03.2023 r., Kraków, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, Sympozjum XIV editio Cracoviensis Cogitationis Ecclesialis pt. „Kościół w świecie. Świat w Kościele”. Wygłoszenie referatu pt. „Wizja świata w judaizmie Drugiej Świątyni”.

22.03.2023 r. KUL, Udział w Sympozjum „Wiosenne Dni Biblijne” pt. „Ekonomia w Biblii. Biblia w ekonomii”. Słowo na otwarcie Sympozjum.

26-27.05.2023 r., Centrum Heschela KUL, Konferencja z Profesorami i Studentami z Loyola Marymont University. Wygłoszenie referatu pt. „Catholic-Jewish Relations in Lublin”.

30.05.2023 r. Centrum Heschela KUL, Podpisanie Memoranda o współpracy KUL z Seminario Rabbinico Latinoamericano w Buenos Aires w Argentynie. Wygłoszenie referatu pt. „Perspektywy współpracy katolicko-żydowskiej”.

5-6.06.2023 r. Niepokalanów, Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Biblijnej organizowany przez „Civitas Christiana”. Merytoryczne przygotowanie pytań finałowych i przewodniczenie komisji egzaminacyjnej.

22.06.2023 r. University of Notre Dame (USA): Seminar “Meeting with the Psalms and Psalters”. Lecture: “Literary, Exegetical and Theological Aspects of Aramaic Translations of Psalms of Pilgrims (Psa 120-134).

27.06.2023 r. Uniwersytet Śląski w Katowicach: Lectio Magistralis Internationalis: Wygłoszenie referatu: „Dialog chrześcijańsko-żydowski – wyzwania i perspektywy”.

23.10.2023 r. Kolbuszowa, Synagoga: Koloquia Kolbuszoviensia. Wygłoszenie referatu: „Błagalne wołanie człowieka o Boże przebaczenie i odkupienie w Psalmie 130”.

25-26.10.2023 r. KUL, Jesienne Dni Biblijne. Konferencja Międzynarodowa pt. Biblia Benedicti. Hermeneutical and Exegetical Legacy of Joseph Ratzinger/Benedict XVI. Otwarcie i podsumowanie Konferencji.

XIII Wypromowane prace naukowe

Prace licencjackie:

1. Kinga STEFANIAK, *Znaczenie i funkcja kobiety w rodzinie żydowskiej*, Lublin 2014.
2. Paulina KOWALIK, *Jerozolima jako miasto trzech religii monoteistycznych*, Lublin 2014.

Prace magisterskie:

1. Krzysztof SOLIŁO, *Nauczanie św. Pawła o doskonałości*, Lublin 2007.
2. Tomasz RADLIŃSKI, *Faryzeusz i celnik (Łk 18,9-14). Studium egzegetyczno-teologiczne*, Lublin 2008.
3. Katarzyna MAJOCHA, *Jezus jako Król w Janowym opisie procesu przed Pilatem (J 18,28 – 19,16a)*, Lublin 2008.
4. Tomasz FLIS, *Królestwo Boże w Ewangelii św. Mateusza i w Ewangelii Tomasza. Studium porównawczo-egzegetyczne*, Lublin 2008.
5. Agnieszka WIELGUS, *Słowo Wcielone jako pełnia objawienia się chwały Bożej w świetle Prologu Ewangelii Janowej (1,1-18)*, Lublin 2008.
6. Joao Carlos Roma Leite RODRIGUES, *Pragnienie Boga a pragnienie człowieka w świetle spotkania Jezusa z Samarytanką (J 4,1-26)*, Lublin 2009.
7. Magdalena RZYM, *Wybraństwo Izraela na podstawie Listu do Rzymian 9-11*, Lublin 2009.
8. Marcin JAROSZ, *Duchowość wspólnoty z Qumran w świetle trzech źródeł IQS, CD, IQSa*, Lublin 2009.
9. Vijaleta BAROK, *Biblijny obraz cierpiącego człowieka na przykładzie Księgi Hioba*, Lublin 2009.
10. Wojciech GŁOWACKI, *Dwie drogi życia człowieka. Analiza egzegetyczno-teologiczna Ps 1*, Lublin 2010.
11. Adam JANCZARA, *Nadzieja eschatologiczna w wizji doliny wysuszonych kości. Analiza literacka i teologiczna Ez 37,1-14*, Lublin 2011.
12. Mateusz JANUSZEWSKI, *Odkrywanie oblicza Boga przez proroka Eliasza w teofanii na górze Horeb. Analiza egzegetyczno-teologiczna 1 Krl 19,1-18*, Lublin 2011.
13. Witold BEDNARZ, *Proces niewidomego od urodzenia. Analiza egzegetyczno-teologiczna J 9,1-41*, Lublin 2011.
14. Mateusz TARGOŃSKI, *Zmartwychwstanie indywidualne w Dn 12,1-3 i pismach wspólnoty z Qumran*, Lublin 2012.
15. Halina ZELVOVICH, *Postać młodzieńca w tajemnej Ewangelii Marka. Analiza porównawcza EwTMk 1 i 2 z ewangeliami kanonicznymi*, Lublin 2012.
16. Ganna PODOLYAN, *Postać samarytanki w J 4,1-42*, Lublin 2012.
17. Lyudmyla BELYAK, *Postać Maryi w Kanie Galilejskiej (J 2,1-11)*, Lublin 2012.
18. Daniel MAZUREK, *Prześladowana wspólnota w Ewangelii wg św. Mateusza (Mt 10,16-23). Studium egzegetyczno-teologiczne*, Lublin 2014.

19. Łukasz WOJTASZEK, *Przyjęcie w wierze Jezusa przez Samarytan. Analiza egzegetyczno-teologiczna J 4,39-42*, Lublin 2014.
20. Andrzej Stanisław ZDUNEK, *Wierzenia wspólnoty qumrańskiej w świetle utworów niemasoreckich Zwoju Psalmów (11Q5)*, Lublin 2014.
21. Krzysztof CZARNECKI, *Charakterystyka Księgi Estery w świetle greckich dodatków*, Lublin 2014.
22. Teresa ŁAPUCH, *Relacje pomiędzy rodzicami i dziećmi w Ef 6,1-4*, Lublin 2017.
23. Br. Dawid NAPIWODZKI OFM^{Cap}, *Nauka Jezusa o bezżeństwie (Mt 19,10-12) w kontekście życia monastycznego wspólnoty z Qumran*, Lublin 2018.
24. Paweł LEONIK SSP, *Historyczny, pedagogiczny i kultyczny wymiar Arki Przymierza w narracji o sprowadzeniu Arki do Jerozolimy (2 Sm 6,1-23)*, Lublin 2018.
25. Dorota CHWIŁA FMA, *Zapowiedź Jezusa o prześladowaniach Jego uczniów w kontekście polemiki pomiędzy Synagogą i Kościołem. Studium historyczno-egzegetyczne*, Lublin 2018.
26. Konrad IMIELIŃSKI, *Znaczenie i funkcja Ducha Prawdy we wspólnocie Janowej. Studium egzegetyczno-teologiczne (J 14,15-17; 15,26; 16,13-15)*, Lublin 2023.
27. Anna Katarzyna DZIUBA, *Zstępowanie Jezusa, Jego Matki, braci, uczniów z Kany do Kafarnaum jako proces tworzenia nowej relacji pomiędzy Bogiem i człowiekiem. Analiza literacka, egzegetyczna i teologiczna J 2,12*, Lublin 2023.

Prace doktorskie:

1. Piotr KOT, *Literacko-teologiczne związki tradycji targumicznej o Kainie i Ablu (TN Rdz 4,1-17) z Pierwszym Listem świętego Jana*, Lublin 2008.
2. Mateusz TARGOŃSKI, *Arcykapłan Pinchas i jego gorliwość o Boga. Model pobożności w judaizmie Drugiej Świątyni i Nowym Testamencie*, Lublin 2018.
3. Mateusz WYRZYKOWSKI, *Reinterpretacja Księgi Kapłańskiej 18,5 i Księgi Powtórzonego Prawa 30,11-14 w Liście do Rzymian 10,4-8. Analiza intertekstualna*, Lublin 2020.
4. Michał POWĘSKA, *Sapiencjalne tło chrystologicznych metafor wina, wody i chleba w Ewangelii Janowej. Studium intertekstualne*, Lublin 2021.
5. Przemysław KUBISIAK, *Moria jako miejsce ofiary Izaaka (Akedra) i Świątyni Jerozolimskiej w świetle źródeł biblijnych i rabinicznych. Analiza literacka, historyczna, archeologiczna i teologiczna (Rdz 22,1-19; 2 Krn 3,1)*, Lublin 2023.